

KPZP

Pro získání všestrannějších znalostí o půdě a poznání faktorů půdní úrodnosti byl v lednu 1961 usnesením vlády č. 11 schválen komplexní průzkum zemědělských půd. Vyhláška č. 47/1961 určuje účel a pojem tohoto průzkumu. Tato celostátní akce byla následně legislativně upravena zákonem č. 61/1964 Sb., o rozvoji rostlinné výroby. Vypracování celého projektu bylo rozplánováno na 10 let. V průběhu akce bylo otevřeno přes 700 000 kopaných sond a bylo provedeno více než 2 miliony rozborů odebraných půdních vzorků. Komplexní průzkum půd zahrnoval dvě souběžně probíhající části:

1. Půdoznalecký průzkum, jako jednorázovou akci základního průzkumu půd plánovanou na deset let. Účelem bylo získat nejdůležitější poznatky o geneticko-agronomických vlastnostech našich zemědělských půd, umožňující souborné řešení zúrodnování půd. Podle metodiky základního půdoznaleckého průzkumu bylo prováděno genetické třídění půd, třídění podle zrnitostního složení půd, obsah skeletu a stupeň zamokření.
2. Soustavné agrochemické zkoušení půd, prováděné v pětiletých cyklech za účelem agrochemické kontroly stavu přístupných živin, půdní reakce a potřeby vápnění. Tyto údaje jsou podkladem pro vypracování plánů hnojení zemědělských plodin, pro sledování vývoje půdních vlastností a prognózování potřeby hnojení. Metodika agrochemického zkoušení půd předepisovala sledování výměnné půdní reakce, obsahu uhličitánů, potřeby vápnění a stanovení přístupné P_2O_5 a K_2O .

Pro potřeby praxe byly vypracovány v rámci průzkumu následující materiály:

- * průvodní zprávy
- * základní půdní mapy
- * kartogramy zrnitosti, skeletovitosti a zamokření
- * kartogramy návrhů opatření ke zvýšení půdní úrodnosti

Veškeré mapové materiály byly zpracovány pro zemědělské podniky v měřítku 1:5000 nebo 1:10 000. Zmíněné materiály doplňuje okresní průvodní zpráva, do níž byly zařazeny i další doplňkové mapy a kartogramy okresů v měřítku 1 : 50 000.

Z celkové výměry ČR tvořil v době zpracování Komplexního průzkumu půd zemědělský půdní fond (ZPF) 56,7 %, lesní půdní fond (LPF) 33,1 % a ostatní plochy zaujímaly 10,2 %.

Agrochemické zkoušení půd

Do roku 1980 se rozборы opakovaly v pětiletých odběrových cyklech. Výrazně se zvyšující intenzita hnojení působící rychlejší změny půdních vlastností si vyžádala zkrácení intervalu zkoušení na tři roky. Poslední tříletý interval byl uzavřen v roce 1992 a dále byla stanovena délka odběrového cyklu na šest let, což odpovídá intervalu zavedenému v některých sousedních státech. Prodloužení cyklu úzce souvisí i s potřebou úspory státních financí.

Do roku 1983 byly stanovovány pouze základní půdní vlastnosti - půdní reakce, obsah uhličitánů, potřeba vápnění a obsah přístupného P, K a Mg. V období 1986 - 1991 byla škála základních stanovení rozšířena o mikroživiny - Cu, Zn, Mn, B a Mo. Existující rizika kontaminace půd nežádoucími látkami vyvolaly potřebu jednorázového průzkumu na obsah těžkých kovů. V půdních vzorcích odebraných v období 1990 - 1992 bylo stanoveno Cd, Cr, Pb a Hg celoplošně, lokálně i další prvky např. Zn, Cu, Ni. Tento orientační průzkum byl

podkladem pro založení registru kontaminovaných ploch. Stanovení těžkých kovů pokračovalo i v dalším období, ale již pouze v lokalitách s prokázanými nadlimitními či zvýšenými obsahy.

Od roku 1999 je agrochemické zkoušení zemědělských půd prováděno podle zákona č. 156/1998 Sb., o hnojivech, pomocných půdních látkách, pomocných rostlinných přípravcích a substrátech a o agrochemickém zkoušení zemědělských půd, ve znění zákona č. 308/2000 Sb. (zákon o hnojivech). Podrobnosti, včetně chemických rozborů a kritérií hodnocení výsledků jsou uvedeny ve vyhlášce č. 275/1998 Sb., ve znění vyhlášky č. 477/2000 Sb. o agrochemickém zkoušení zemědělských půd a zjišťování půdních vlastností lesních pozemků.

Základní půdní vlastnosti jsou hodnoceny samostatně pro ornou půdu, trvalé travní porosty, vinice, intenzivní sady a chmelnice. Původní kritéria pro hodnocení půdní reakce byla čtyřstupňová - reakce kyselá, slabě kyselá, neutrální a alkalická. Od roku 1981 byla tato kritéria rozšířena o kategorie - extrémně kyselá, silně kyselá a silně alkalická. Pro hodnocení obsahu přístupných živin byla do roku 1975 používána kritéria s kategoriemi - malý, střední a dobrý obsah. Pak následovalo rozšíření o kategorie velmi malý a vysoký obsah. Od roku 1993 došlo k dalšímu rozšíření a změně terminologie na obsah velmi nízký, nízký, vyhovující, dobrý, vysoký a velmi vysoký. Při poslední změně v roce 1999 byla vypuštěna kategorie velmi nízký obsah, takže současná kritéria obsahují pět kategorií hodnocení. Kategorie nízký obsah vyjadřuje nedostatečnou zásobu živiny v půdě a potřebu jejího dosycení. Vyhovující a dobrý obsah představuje žádoucí zásobu, kterou je třeba hnojením pouze udržovat a v případě ekonomických problémů je možno hnojení krátkodobě vynechat. Obsah vysoký a velmi vysoký je nadměrný a hnojení je v těchto případech zbytečné až nežádoucí. Další postup je třeba upřesnit na základě následujícího rozboru.

V období s tříletými intervaly zkoušení bylo ročně odebráno přibližně 150 až 170 tisíc půdních vzorků. V posledním ukončeném šestiletém cyklu 1993 až 1998 činil roční odběr 55 až 60 tisíc vzorků, což odpovídalo ploše přibližně 350 až 400 tisíc hektarů. V současném cyklu zkoušení od roku 1999 je odebráno ročně z plochy přesahující 500 tisíc hektarů více než 70 tisíc vzorků. Každý podnikatel v zemědělství, u něhož je agrochemické zkoušení provedeno, obdrží prvotní výsledky, průměry půdních vlastností podle pozemků, začlenění těchto vlastností podle kritérií hodnocení a stručnou zprávu o vývoji zásobenosti půd živinami. Na základě těchto rozborů je možno stanovit optimální dávky fosforu, draslíku, hořčíku a potřebu vápnění.

Výsledky zkoušení jsou pro zemědělce podkladem pro zpracování racionálního systému hnojení. Ministerstvu zemědělství a dalším orgánům státní správy umožňuje agrochemické zkoušení půd sledovat vývoj půdní úrodnosti v rámci celé republiky. Umožňuje posoudit vliv intenzity hnojení na půdní vlastnosti, prognózovat potřebu hnojení a v obecném pojetí ovlivňovat agrární politiku v oblasti výživy rostlin a hnojení.